

У витоків вітчизняної служби радіоконтролю

Фактично міжнародна регламентація радіозв'язку розпочалася у 1912 році з проведення Лондонської радіоконференції. Вашингтонська радіоконференція 1927 року, у якій брало участь вже 80 країн, проводилася з нагоди вдосконалення передавальної і приймальної техніки радіозв'язку. Найважливішим її рішенням було заснування міжнародного консультативного комітету. А вже на мадридській конференції в 1932 році, де обговорювалися питання радіорегулювання, була прийнята Конвенція про створення нової організації — Міжнародного союзу електров'язку (МСЕ), який і до цього часу переймається питаннями регулювання використання радіочастотного спектра, а також здійсненням радіоконтролю.

Треба відзначити, що двадцять років минулого століття відзначалися стрімким зростанням радіомовлення, успіхами вакуумної техніки і рекордами дальнього зв'язку, що були встановлені на коротких хвилях за допомогою малопотужних аматорських передавачів. У ці роки вважалося, що короткохвильовий діапазон є неперспективним. Використовувався він недостатньо, тому і був відданий на відкуп аматорам, які за досить незначний час його опанували і зробили низку відкриттів у дальньому забезпеченні зв'язку. Це дало поштовх розвитку радіоаматорства. У подальшому, враховуючи досвід аматорів і в професійному радіозв'язку, короткі хвилі стали переважати над довгими, а з розвитком лампових передавачів було встановлено провідну роль високостабільних вузькосмугових радіосигналів.

Ось у такій обстановці у червні 1930 року з метою забезпечення контролю за використанням ефіру поблизу селища Поляна (зараз — ст. Бутово) був розгорнутий Московський пункт технічного радіоконтролю (ПТРК). Ця подія сприяла появі перших паростків служби радіоконтролю за випромінюванням РЕЗ загального призначення, діяльність якої спрямована на забезпечення необхідних умов для передавання повідомлень без завад, очищення ефіру від втручання порушників.

Подібно до Московського ПТРК протягом 1932—1940 років було відкрито пункти радіоконтро-

лю і спостереження у містах Києві, Ростові, Мінську, Ташкенті, Іркутську, Самарканді та Хабаровську, які в подальшому (у 1939 році) увійшли до складу Центру технічного радіоконтролю (ЦТРК) при Головному радіоуправлінні Наркомату зв'язку СРСР. До основних завдань цих пунктів входило проведення робіт з контролю частоти радіостанцій, напруги поля, глибини модуляції, а також організації контролю завантаження ефіру, ширини смуги випромінювання, прослуховування діапазонів і проведення деяких інших видів радіовимірювань, переважно у КХ-діапазоні.

Київський пункт технічного радіоконтролю (КПТРК) був створений у 1934 році на 46-му кілометрі від Києва, в невеликому селищі Борова. Він здійснював нагляд за засобами радіозв'язку та радіомовлення, виконанням правил входження в радіозв'язок, радіообміном та станом електромагнітних полів...

Одним з організаторів його „народження” став випускник Київського політехнічного інституту, начальник державної радіоінспекції *Хоменко А.В.* Першим же начальником було призначено *Балієвича* (на жаль, його ім'я та по-батькові встановити не вдалося) — прекрасного радіоспеціаліста, який, власне, і налагоджував функціонування такого підрозділу.

Хоменко А.В.,
начальник державної радіоінспекції,
організатор „народження” КПТРК

Паростки служби радіоконтролю

Для реалізації КПТРК визначених функцій із Києва доставили апаратуру: приймачі, радіокомпаратор, фотописець з годинниковим механізмом тощо. Після встановлення та налагодження обладнання спеціалісти почали виконувати покладені на пункт завдання.

З 1938 по 1941 рік КПТРК очолював *Гуменков П.М.* Колектив налічував лише п'ять фахівців — це, зокрема, радіооператори *Сергієнко О.П.* і *Белоус І.Д.*, технік *Панасик Н.Н.* Крім здійснення технічного контролю, власними силами доводилося будувати акумуляторну, облаштовувати антенне господарство, огорожувати територію, виконувати різні ремонтні роботи.

Але реалізувати плани завадила Велика Вітчизняна війна...

Панасик Н.Н.,
ветеран КПТРК

Співробітники КПТРК пішли на фронт. Як згадує Панасик Н.Н., його призвали до лав Червоної Армії, а потім залишили працювати у підпіллі. Під час окупації гітлерівцями селища Борова він використовував приймач, що вдалося зняти з КПТРК, для збирання донесень „Совінформбюро”. Цю інформацію він розповсюджував серед населення. За допомогою передавача Панасик допоміг налагодити зв'язок з Москвою одному із офіцерів Червоної Армії, а також підтримував обмін інформацією із штабами партизанських з'єднань. Невдовзі Панасика заарештували фашисти та направили до концтабору. З полону йому вдалося втекти лише у сорок третьому.

У 1944 році селище Борова звільнили від фашистських загарбників. Знову нагальною стала потреба відновлення діяльності Київського пункту радіотехнічного контролю. Починали, як кажуть, з нуля. Адже всі господарські приміщення, обладнання, включаючи й антенне господарство, були знищені.

Очолити роботи *Неупокоєв К.М.*, який був начальником КПТРК з 1944 по 1950 рік. Коли Костянтин Максимович тяжко захворів, обов'язки начальника пункту виконувала його дружина, *Зінаїда Григорівна.*

Невдовзі відновили будинок, в якому розміщувалося обладнання, побудували акумуляторну. Вдалося роздобути й необхідні прилади для здійснення радіоконтролю: приймачі „Телефункен”, компаратор „Марконі”, самописці.

Через декілька місяців Київський ПТРК відновив роботу. А згодом він увійшов до складу Київської дирекції радіозв'язку і радіомовлення.

Активно відбудовували КПТРК, а потім і працювали в його штаті, *Горбачевич-Туровець Г.П.*, *Конюнк Г.С.*, *Дикий В.І.*, *Білецький О.М.*, *Босий Г.П.* та інші.

У 1945 році штат КПТРК складався вже з 10 осіб. Спеціалісти проводили регулярний контроль роботи радіостанцій.

Неупокоєв Костянтин Максимович з
дружиною Зінаїдою Григорівною

